

מרכיב

עתו ההטיבה
גבעת חיים

על פי

עלון מס' 117. יום סיפור י"ד שבט תשכ"ב.
19 ינו. 1962.

אשרי אדם

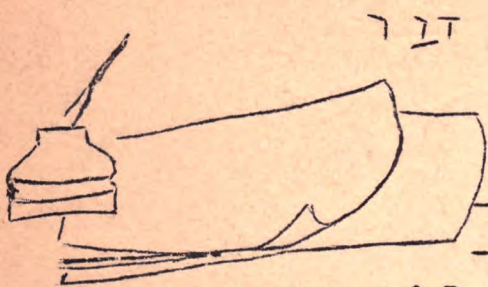
מצא

חכמה

מעטף א' 13

כל שלשת זכיות שכתב נעורים יצאו לעזרה ליושבים צעירים בתחילת השנה. כתב י"ב וי' חזרו משם הודשיים לאחר התחלת הלימודים. זה גרר את דהות הלימודים, וכמו כן דחית פעולות החטיבה. אף על פי כן החברה התגבשה מחד, והחלה להחליץ לקראת פעולותיה. מאז עבדה כשלשה חדשים. כדאי לסכם תקופה זו ולהסיק מסקנות להבא.

יש השנה הבדל גדול בהווי בשכבת נעורים, ובמצב הרוח, מאשר בשנתיים האחרונות. אין השנה המועדונים הסגורים כמו בשנה שעברה, בהם עשנו סיגרויות ושיחקו קלפים. לא קיימת אותה ציניות, שבשנים האחרונות היוותה אחד הגורמים לעיזוב החברה.

דבר

היחס ללימודים, נראה, שהוא יותר טוב, והיחסים בין אדם לחברו נעימים יותר. אפשר לומר שמכחינת ההווי ישנו הבדל עצום, וכך מכחינת היחס לחברה. כדאי לעמוד על הגורמים לכך. אולי הגורם השיקרי לכך היה הגרעין ההורס בתוך החברה? אולי החברה לא יכלה להשתלט על הגרעינים הציניים בה, והשנה היא יותר חזקה?

הבערות

הגורם הראשי לכך הוא הגיבוש בכיתות. לפני שנה לא היתה הכתה הבוגרת מגובשת לחטיבה אחת.

היו בה קבוצות שונות - טובות ורעות. הכתה הזו קיימה בתוכה קבוצת חברים ציניים, אשר זלזלו בחברה, ששנו, ואפילו בפומבי, שיחקו קלפים וגנבו מכוניות. חברים אלה היוו את הגרעין החזק בכתה, ומכאן שלכתה לא היה הזכח להתגבר עליהם. ולכן הם החלו לזלזל בחברה, וזה בא לביטוי חריף בשיחת החברה, בה דנו אותם על העישון. הכתה הזו שהיא היתה הבוגרת, וצריכה היתה לנהל את שיחות החברה, לא היתה מסוגלת לעשות זאת בשיחה הנ"ל, ומדריך ניהל שיחה זו. החברה האלה גילו זילזול בשיחה. אחד מהם לא הופיע אליה, שני הודיע שהוא לא יפסיק לעשן, והחברה לא יכלה לפעול נגדו, וכו'. כתה זו שהיתה צריכה לנהל את החברה, עשתה זאת ביחס ישר ליחס שלה אליה, ולכן היתה צורתה זו.

השנה, כל כיתות שכבת נעורים מגובשות יותר. אין הכיתות מחולקות לקבוצות שונות, לכן החברה בתוך הכתה חזקה יותר, אם יש גורמים הורסים בתוך כל כתה בנפרד, מצליחה הכתה להשתלט עליהם, ועל כן הם לא מפריעים להתפתחותה של החברה. כמוכן שיחס שונה זה לחברה, מביא גם ליחסים שונים בין החברים לבין עצמם, ויחס נאות יותר ללימודים.

אם יש שינוי ביחס לחברה, צריך שיחיה גם שינוי בפעולות החטיבה, מספרן ואיכותן. אבל לצערנו אין הדבר בדיוק כך. ועדת תרבות, למשל, פתחה את השנה יפה. היא ערכה מסיבה יפה וגדולה בהשתתפות כל חברי המסק, שבועיים אחר כך ארגנה מסיבה נחמדה שנייה. אבל בכך נגמרה פעילותה. ועדת ספורט עוד לא התארגנה מקפאופה. פעילות החטיבה לא מורגשת בחיי היום-יום, שיחת חברה שנערכת מדי פעם, או עלון שיוצא פעם בחודש, לא מושכים את החברה לפעילות בחטיבה. אבל אין אנו צריכים להתפס לכך. המועדון - אשר לפני שנה היה פרוץ לרוחות, העיתונים התגלגלו על הארץ, הקירות, המנורות והעציצים היו שבורים, השנה הוא נקי ומסודר, החברה לא מתפרעים בו, וחבל שהרדיו לא בפנים. פועלים שני חוגים שמבקשים בקביעות, ופעולתם מסודרת.

(המשך)

לא רבות יותר - הן מסודרות יותר. את זה אסור לנו להגיד. על הכתה הכוגרת מוטל התפקיד לקדם את החברה בכל השטחים, היא צריכה לנסות להרכות בפעולות. לחברה ייש הרגשה שלחטיבה אין ערך. היא לא פעלה במסך שנתיים, ולא משכה אליה את החברה. רק ריבוי פעולות ימשכו את ענין החברה אליה, היא תורגש בחיי היום-יום, והחברה יגלו ענין בחטיבה ויראו את ערכה. אנו קוראים לכל הועדות להגיע למקסימום פעילות, בעלות תוכן ומענינות. אנו קוראים לחברה להענות לפעולות הועדות. חבל יהיה אם היחס היפה שיש השנה לחטיבה ירד לסמיון. השנה כדאי למתוח את החברה, בשנים הבאות זה ילך מאליה.

מ. ע.

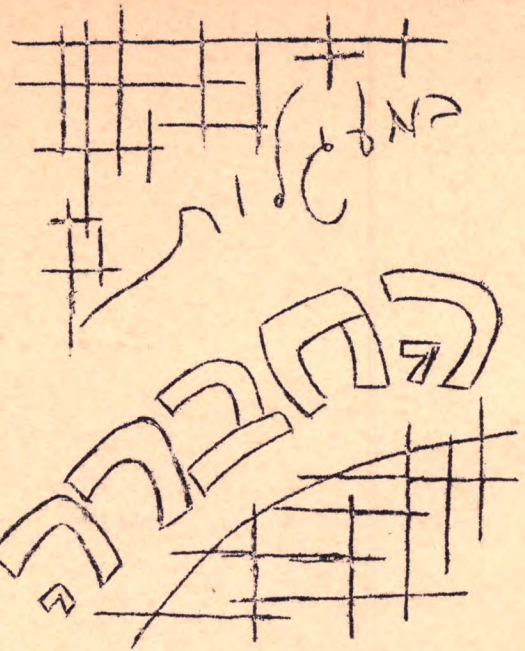
בית הספר

הקבוצי

בית הספר הקבוצי הוא לא בית הספר הרגיל בארץ. הוא שונה ממנו כמעט מכל הבחינות. צורת הלימוד בו שונה, החינוך מכוון לערכים מסוימים ומוגדרים, בית ספר זה הוא לא סלקטיבי ואין בו חלוקה למגמות. אנו הנו שלומדים בבית ספר זה, רגילים אליו, אך בכל זאת מתעוררות בעיות רבות הקשורות בבית ספר זה, ונשאלות שאלות שונות על מהותו. ניסינו לעלות מספר בעיות, להכירן, לדון בהן ולנסות לפתור. כדי להרחיב את היריעה, ולהביא דעות שונות ומגוונות, לא הסתפקנו רק בעריכת שיחה עם מספר חברה בנושא זה. ראיינו, נוסף לכך, מורים, וביקשנו רשימות מחברי משק, אשר למדו בבית ספר זה.

בשיחות ובמאמרים העלנו מספר נקודות: האם בבית ספר קבוצי מסוגל לנצל ותלמיד את מלוא יכולתו? אם לא, מה הסיבה ומהו הפיתרון? האם צריך לחלק את בית הספר למגמות? מה הפיתרון לתלמיד המתקשה? האם ביה"ס האיזורי פותר את בעיות בית הספר הקבוצי, כמות שהוא אצלנו? לא יכולנו מפעם קוצר היריעה להתרחב על כל בית הספר, על כל כיתותיו, לכן הצטמצמו רק בבעיות של הכיתות הגבוהות. הפנינו את אותן השאלות לשלשת הקבוצות, ואת תשובותיהן הבאנו בעלון זה. לא סיכמנו את הדעות,

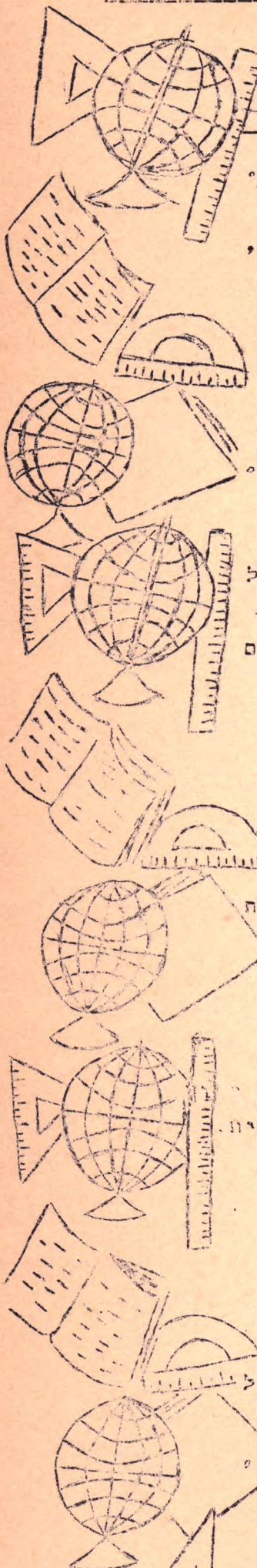

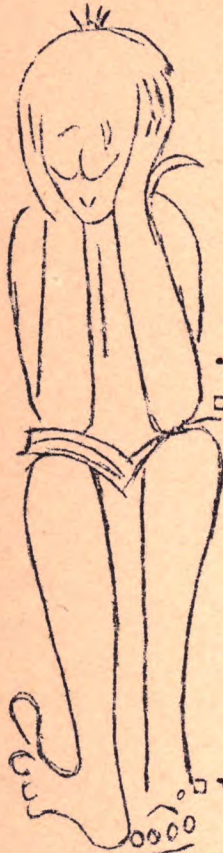

יום שבת סגרירי, כחול הרוח
 מנשבה והגשם יורד מהבוקר בלי
 הפסק. השבילים מלאו ברוץ, וערו
 צים מלאי מים זרמו במורד הדרך.
 בחדר קריר התכנסנו, מספר
 חברה. מכורבלים היינו במעילים,
 ישבנו על זמיטה ועל כסאות. לא
 באקראי התאספנו. באנו הנה כדי
 לדון ולברר ביננו, איך אנז
 רואים את המוסיקיה"ס הקיבוצי,
 איך החלמידים אשר לומדים בבית
 ספר זה מביטים על דרכו וצורתו.
 הבירור החחיל בשאלה: האם דרך הלימוד בבית"ס שלנו,

היא הדרך שבה מנצל החלמיד את מלוא יכולתו?
 פתח אשר (י"ב) בשאלה זו ואמר: העובדה היא שאין ניצול
 מכסימלי בבית הספר שלנו, לכן צריך לחפש לבעיה זו את הת-
 שובה, מדוע זה כך? בכיתות נמוכות לא מרגילים את החלמידים
 לעבודה אינטנסיבית. אין מתח בלימודים וקיימת רק החובה.
 בבית ספר וגיל בארץ, לומדים החלמידים לבחינות. זה גורם
 מדרכן מאד, ולכן החלמידים עובדים הרבה ומתרגלים לעבודה
 לימודית רבה. בשיטה זו יש הרבה מהפסול, בעיקר בכיתות
 הגבוהות. הריצה אחר תעודת בגרות אינה מאפשרת ליבון אה-
 יות הנשאלות מכל צדדיהן ובחירותיהן, אלא החלמיד מתרכז
 רק בעד הסדרים לבחינות, ואז, אין הוא מסוגל לגבש לו השקפת
 עולם ומחשבה עצמית. לכן הדבר החשוב ביותר הוא להביא את
 החלמיד לכך שהוא ילמד מרצון ויגיש להכרת הערך שבלימוד.
 אטור לו לראות את הלימוד כחובה בלבד.

גלעד (י"א) הזכיר איך לדעתו יגיש החלמיד להכרת הערך
 שבלימוד, הוא טען: מביה"ס צריכה להיות ההכרחה ללימודים
 מהוך רצון, ע"כ שיתנו את האפשרות לפיתוח המחשבה העצמית
 של כל אחד ואחד, ולא לשים את הדגש רק על הוספת ידיעות.
 דבר זה יש להתחיל מגיל צעיר ביותר. המסימות אינן מסקנות
 את המחשבה העצמית של החלמידים. לכן צריך בחזר שיעורי
 בית לתח בעיות אשר החלמיד ילכן אותן, אם לבדו ואם בעזרת
 הוריו, ויבררו אותן אחר כך בכחה. זה יעזור לנו רב
 בלימוד, יפתח את המחשבה העצמית וכונן הביטוי של הפרט.
 שיה כ. (י"ג) וינתם (י"ב) לא הסכימו לדעה, שיש להתחיל
 זאת בגיל צעיר. טרה טענה שאי אפשר בכיתות הנמוכות לבחש
 את הלימודים על מחשבה, כי אז היא עוד לא מפותחת כל צרכה,
 אלא על הקניית ידיעות. יותם הוסיף שהלימוד מהכרה יכול
 לבוא רק בכיתות עכבה צעירות, והוא יביא אז למיצוי מלוא
 היכולת של החלמיד.

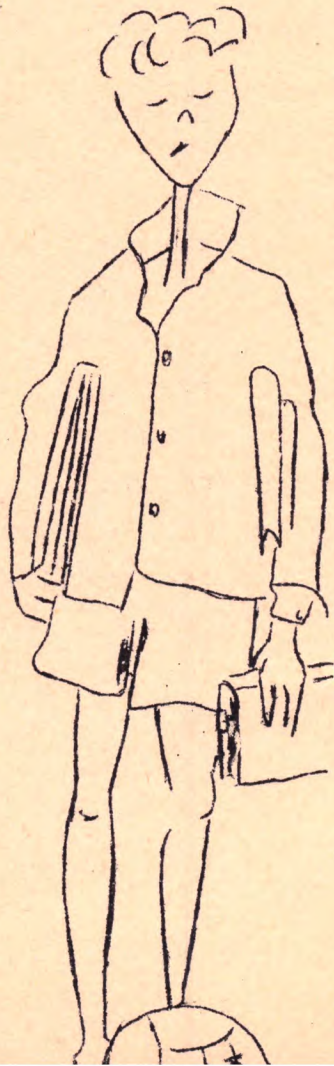
נירית (י') אמרה: ישנם מקצועות יסוד בלימודים, ואותם צריכים כולם ללמוד. אך מקצועות מסוימים שאינם כל החלמידים יכולים להתקדם בדרגה שווה בהם, יש לחלק אותם לשתי רמות בכחה.

אה תשובתו לשאלה זו ניסח אשר כך: כל חלמיד חייב ללמוד 12 שנים, כי זה הזמן המינימלי ללימוד יסודי. עצם הישיבה בכתה, משייכת את התלמיד אליה, וזה ערך חשוב לעצמו. כל דבר חדש שנלמד נקלט במידה כלשהי, גם אצל חלמיד מעוץ יכולת. את המקצועות הרעיוניים חייב כל חלמיד ללמוד, כי אלו מביאים לגיבוש השקפת עולם, והכרת ערכו של הקיבוץ. במקצועות הרא-
יש לחלק את הכחה ליסטיקת השתי קבוצה, ובביה"ס שלנו באמת ישנה נטייה לכך. שרה הכניסה נימה חדשה לויכוח. היא החלה להסביר את חסיבות חלוקת בית הספר למגמות לימודיות. בביה"ס מגמת אנ רואה את הדרך הראשונה לפיתוח הרצון ללמוד. היות ואז יתרכז כל חלמיד על פי נטיותיו במקצועות אשר מעניינים אותו. הרצון ללימוד יביא למאמץ יתר, ולמיצוי היכולת.

אשר ענה לה: בית ספרנו קטן, מיעוט תלמידים ומיעוט מורים של כן, אי אפשר להפוך אותו לביה"ס מגמתי. אפשר לעשות זאת רק אם לוקחים את כל סכבת נעורים בחטיבה לימודית אחת. אבל ישנם הבדלים גדולים של יכולת מחשבה וידיעות בין סלכת הכיתות,

ולכן אי אפשר לעשות גם זאת. חלוקה חלקית של רמות לימוד שונות בראליסטיקה נעשית כבר היום.

גלעד הוסיף שבגיל זה עדיין לא יודעים התלמידים בבירור מה המגמה בה יבחרו, וזה נימוק נוסף כנגד ביה"ס מגמתי. יותם ניסה לפתור את בעיה התלמיד המתקשה. הוא טען על יחח תלמידים מתקשים לבתי ספר מיקצועיים זה פיתרון רק לבודדים. כי ע"י היציאה מהלימוד בביה"ס בקיבוץ נשלל החינוך לערכיו של הקיבוץ. בהומניסטיקה צריכה כל הכחה ללמוד יחד משום שהיא מקנה השקפת עולם כללית, ואין זה גורע אם פרט מסוים מהלימוד אינו מוכן. בראליסטיקה לעומת זאת, כאשר פעולה אחת לא מובנה אי אפשר להמשיך הלאה. אין לפצל את הכחה בשיעורי ההומניסטיקה. כמו כן אין לחלק את הכחה למגמות, ראליות והומניות, כי זה מפרק את ההטיבה הכיתחית ויוצר עילית בכחה. הדגש הוא לא של לימודים בלבד, אלא גם של החברה. צריך להביא את התלמיד למקסימום שאליו הוא יכול להגיע, מכאן שכל אחד היב ללמוד 12 שנה. יכנסו שזכות זה גרר את שאלת בית הספר האיזורי. האם אפשר לפתור את בעית הדיפדנציאציה ע"י בית ספר איזורי? כיצד יש להתיחס לביה"ס זה, והאם הוא פותר את בעיתו של ביה"ס הקיבוצי?

גלעד ושרה טענו לטובת ביה"ס האיזורי, והצדיקו אותו. גלעד טען שחיוכי מאד להרחיק את החכרה מהבית. זה מגבש את הכחה, ומעלה את עצמאותו של כל אחד, עקב פגישה של כל אחד

שרה ראתה את הנקודה העיקרית בביה"ס איזורי בכך שניתנת שם אפשרות לחלוקה למגמות. כך יש אפשרויות רבות יותר - ספריות, מעבדות, צוות מורים ועוד. ביה"ס זה לא יפרק את החטיבה, כי היא מספיק חזקה ותוכל לפעול גם מהוץ לבית הספר.

שלשה האחרים התנגדו לבית הספר האיזורי, והעדיפו על פניו את ביה"ס של הקיבוץ עצמו.

נירית טענה שבית ספר איזורי גורם בהכרח לתחרות בין המשקים, ושנית ישנה הרגשה טובה^כ/שבית הספר אצלנו.

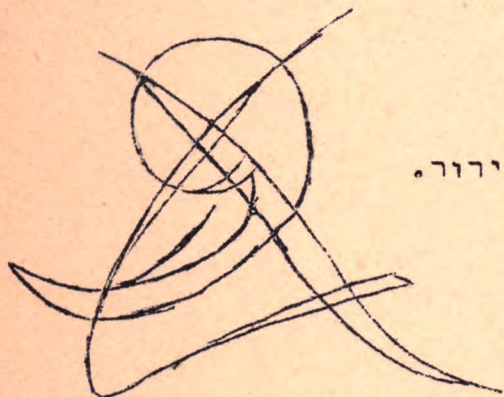
הזסיף לכך יותם שאמר: כל משק זקוק לבית ספר בביתו. בית ספר מהווה ערך חברתי לכשעצמו, בית הספר הפנימי חי את בעיותיו של המשק. גורם נוסף חשוב הוא, שבכיתות ההמשך קיים הביסוס לחינוך הרעיוני - המשקי.

ניסה לסכם את דעתו בכללות אשר: על אף אפשרויותיו הטכניות של בית הספר האיזורי, קיימים מספר גורמים שאינם מאפשרים הקמת בית ספר איזורי.

כל משק שואף לחנך את בניו בבית, בית הספר האיזורי מרחיק את חניכיו מהמשק אליו הם סיכים. ביה"ס האיזורי מנתק את קשריו של הבן ממשק המוצא, ומבעיותיו הקונקרטיזת, מכאן שבית ספר זה הוא רק ללמידה, והוא מרחיק את הבן מהמשק, חברתו הינוכו וכלכלתו. כל משק ירצה לחנך, על כן, את בניו אצלו. בית הספר האיזורי מפרק את היחידה הכיחתית כפי שהיא נמצאת במשק.

היחידה הכיחתית מלווה את היוצאים לצבא והתוזרים ממנו, ומחווה ערך לכשעצמה. נוסף על כל זאת קיימות סיבות טכניות^ל כל משק ומשק שאינן מתקשרות-עם בעיותיו של המשק המשותף לביה"ס האיזורי, כגון: גיוסים, מפעלים שונים וכו'.

כך ישבנו במסך סעה ומחצה, הוג מצומצם של חברה, וניסינו ללכך, ולהבהיר בעיות מסוימות שמתעוררות בביה"ס הקיבוצי. לא נסכם ויכוח זה, נשאלה את כל הבעיות פתוחות. שמענו פה דעות סונות, של חברים, על הבעיות האלה, ונקוה, שאתם, הקוראים, תמשיכו לחשוב על דברים אלו ותמשיכו את הויכוח. ברוח זו סימנו את הסיחה ויצאנו מהחדר. השמים התבהרו, רק מעט עננים אפורים ניכרו במזרח, הדשא המתנצנץ והסלוליות שנקוו בצידו הדרכים העידו על הגשם שחלף. הכל היה בהיר וצח.

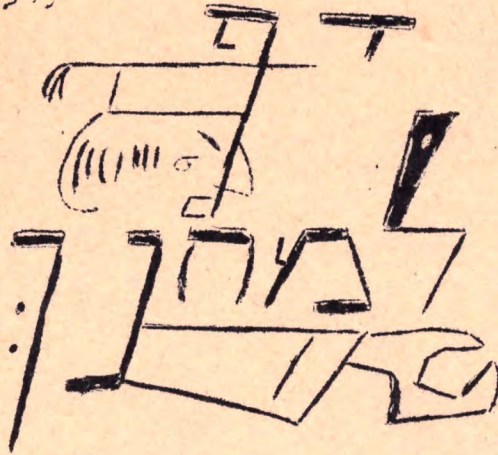
המורים נרשמים בתור לעשות ליצחק בירור.

עופר יטב נכתה עם כובע. כאשר סאל המורה לסיבת הדבר הסיב עומר: הוא פסוט לא רוצה שיכנס לו כלום בראס.

אחרי ארוחת הבוקר הסתובב א. בין הסולחנות ונראה מאד מדוכא. החברה תפסו את סיבת הדבר רק כאשר הוא מצא על אחד הסולחנות, קערה מלאה של הלוח. הוא פלא את סני כיסיו ויצא מאוחר מחדר האוכל.

את החיוב הגדול בבית ספרנו המאפשר לכל אחד ללמוד י"ב כיתות. השאלה היא האם התלמיד מנצל את כל האפשרויות האוכיסקטיות הנזחנות לנו, על אף החוסר בתנאים, מורים וחלמידים שאינו מאפשר דיפרנציאציה. התלמיד אינו מנצל את כל האפשרויות הניחנות לו. חולשתנו בכך שלא הצלחנו לחנך את הבנים לאחריות. על ניצול הזמן, והאפשרויות שישנן ברשותו. ש.: מתקבל הרושם

שאתם רואים את התלמידים כגוש אחד ואומרים: קבלו ונצלו. האם אין להתחשב בנשיות השונות של כל תלמיד? קיל: ישנו מינימום של לימודים כלליים, וזהו ביה"ס התיכון. כל אחד צריך להגביר את פעילותו והתענינותו לפי נשיתו, משוץ למכסת הלימודים. דבר זה אינו קיים אצלנו, אין ניצול מכסימלי. אולי חסר לכך חינוך, או דירבון. בתנאים שלנו אין באפשרותנו לקיים דיפרנציאציה, אולם, אם כי אינני מתנגד לה עקרונית, היא אינה מחויבת המציאות, באם התלמיד ינצל את כל האפשרויות. שלמה: שלא כרבים סבור אני שגם בתנאינו ניתן לחלק למגמות במידה מסוימת. בכל בית ספר קיבוצי מקימים חוגים שמטרתם לענות על נשית אישית של תלמידים במספר יותר מצומצם. טבעו של חוג שמאפשר התקדמות לפי מספר מוגבל ל אנשים, אולם עוד לא שמעתי תביעה מצד תלמידים לקיים חוג בנושא כל שהוא. ההנחה שלא רואים את האינדיבידום של התלמיד, אינה נכונה; עצם המספר המצומצם של החל-מידים בכחה מאפשר התמסרות יותר לכל תלמיד.

שאלה: האם התלמיד יכול לנצל את כל יכולתו בשיטת הלימוד הנוכחית? קיל: אנו חושבים שכל אחד מהבנים צריך לקבל את יסודות החינוך שלנו בהשכלה והסקפת עולם. וזה מותנה במינימום של 12 שנות לימוד. שלמה: ביה"ס הקיבוצי שונה מביה"ס הלא קיבוצי באופן עקרוני בכך, שכל בן זכאי לקבל חינוך במשך 12 שנים. כל אחד לומד בביה"ס ללא הבדל ביכולת, אך מקבל ממנו לפי יכולתו.

ערכו המוסרי של בית הספר בכך שהוא רואה את עצמו אחראי על כל תלמיד, ובה הוא יחיד בעולם. כל חולשותיו אינן שקולות כנגד עיקרון זה. ביה"ס הקיבוצי מוכרח להיות על בסיס כלתי סלקטיבי. חולשתו בכך שאי אפשר לפצלו למגמות, כי הוא נמצא בחברה המוגבלת במספרה, ולכן מספר החל-מידים, המורים והאפשרויות הוא מוגבל. ביה"ס הקיבוצי מותח תלמידים מעו-טי יכולת למכסימום יכולתם. דבר זה מוכרח לקבוע רמה שלא מכוונת לתמיד המעולה אלא הממוצע. בית הספר הלא קיבוצי - הסלקטיבי, הטיפוסי לחברה הקפיטליסטית, מעלה מעטים מוכשרים על חשבון הרבים. למרות האי-סלקטיות יכול כל אחד בבית ספרנו למצות את מ-לוא יכולתו, ולהגיע להרבה יותר ממה שמגיע במציאות. ביה"ס הקיבוצי אינו מגביל את התלמידים המוכשרים. קיל: יש להדגיש את הדבר לאור המציאות בארץ, כזיחיון לכל אחד הוא חיוב גדול. בארץ, אחוז מסימי התיכון הוא קטן ביותר. החלק הגדול נפלט החו-צה. כך מוקדש הרב לטובת המיעוט המ-יסי י"ב כיתות. ההתקדמות מבוססת על ההחרות -

להתקדם יותר - כל הסערים פתוחים לפניו.

ש. : הבעיה אינה של הכתה, אלא של היחיד-החלט; מה הרגשתו שהוא יושב שנים בכתה ואינו לומד? שלמה! יש אושים שאינם מרוצים מן השיטה הנהוגה אצלנו, ומחפשים כבלתי סלקטיביות שצריך לעזעזל. הכתה אינה מופרעת בהתקדמותה, בהמצאם של התל-

מידים החלטים. בקשר לנידון דעתי שונה משל רבים, אך גם אני סבור שיש כזה תועלת שהתלמיד סופג את החינוך הקיבוצי. השליחה ללמוד בחוץ, או הע-

בודה בעת שכולם לומדים, מנתקת מן החברה. לו היה לנו בית ספר גדול, אפשר היה ליצור קבוצה מקצועית, אך מכיון שדבר זה לא באפשרותנו, אני סבור שהקיים הוא הרע במיעוטו. קיל: התלמיד מיעוט היכולת

ירויח ויקבל יותר בהמצאו כמסגרת ביה"ס בבית ולא בשליחתו החוצה. באם ישנה למיעוטי היכולת הרגשה לא טובה עקב פיגורם, הרי יש להאשים בכך את החברה, שלא ידעה למתוח אותם עד המקסימום, כדי שיפיקו יותר תועלת, האשמה בחברה ובאווירה שהיא יוצרת. אוירה של עידוד ומתח לא תיצור הרגשה כזאת. מלבד זאת, חניך הנמצא מחוץ למסגרת הלימודים והחברה, אינו סבור שהרגשתו טובה יותר.

ש. : ישנם מספר נסיונות לפתרון בעית הגודל של בית הספר הקיבוצי, והם - ביה"ס איזורי. האם דבר כזה כדאי? האם הוא אפשרי לביצוע

אחריות על הכתה, לא רק מהצד האירגוני-ני-סכני, אלא כמוסד שמתח את כל הכתה למיצוי המכסימום. הכתה עומדת כחזית נגדית למורה, מבלי שמוסדות הכתה יראו עצמם אחראים על ניצול כל שעה, ועל ההתקדמות של כל תלמיד. כשם שמוסדות החברה, למשל, אוסרים את העישון, כך צריכים מוסדות הכתה לדאוג לדירבון בלימודים.

המורים היו

רוצים להענות לתל- מידים מבחינת חיי- פוש דרכים למיצוי מכסימלי של האפש- רויות, אך כזה הכ- חה פסימית, כאילו הלמידה כפוייה מלמ- עלה ע"י המבוגרים, ואינה עמידה של שכם אחד, עבודה קולקטיבית.

הרמה הממוצעת בכתה, שמתחת קדי- מה את הנחשל, אינה מונעת את התקדמות החזקים, עובדה שישנה טענה של עומס בשיעורי בית. לו התלמיד המתקדם היה בעל מצפון, היה יכול בתנאים הקיימים להפיק יותר תועלת.

ש. : המציאות היא שונה. ישנם תלמידים שכבר מכתה ט' יושבים בכתה ולא לומדים, והמורה לא יכול להתעלם מנוכחותם בכתה. לאור מציאות זו, האם יש לחייב כל אחד ואחד ב-12 שנות לימוד?

שלמה: במיקרים מסוימים ישנה הפנייה לבתי ספר מיקצועיים.

קיל: עקרון יסודי של החנוך הקיבוצי בקבה"מ הוא חינוך בבית, כי קיים הגורם החברתי של החינוך בקיבוץ. אנו רוצים שכל הבנים יתחנכו בחברה אחת. לכן גם אם הנחשלים מהווים גורם מפריע להתקדמות הכתה, הרי שחשובה התפתחותם בצותא עם החברה, עד הכניסה לחברות. אולם לא הוכח עדיין שאלה

(המשך)

הוא צמידות בית הספר למשק ולחברה. יש אפשרויות של שיתוף פעולה איזורי לבי"ס אזורי ממש. כבי"ס אזורי ישנן בעיות רבות, אפילו שכניות, לדוגמא בעית הגיוסים. כל משק דורש את הילדים ביום אחר וזה גורם לקשיים והפרעות בסדר. ישנם גורמים נוספים לא רצויים. אני אישית סבור שיש מקום לשיתוף חלקי באיזור, ללא בי"ס אזורי, אולם הכעיה עדיין לא נסקלה.

שלמה: הקניץ המאוחד שולל עקרונות את בית הספר האזורי. השלילה בנויה על עצם תפיסת החינוך הקיבוצי. השלילה היא בכך שבית הספר האזורי מפרק את היסוד של משק, חברה וחינוך. למסק אין אחריות על בית הספר, אין הסתלכות במשק. ביה"ס האיזורי מפרק את האחדות המהותית בין חינוך ולמידה, חברה ובית ספר, ומחזיר את ביה"ס מעיקרו למעמדו של ביה"ס הלא קיבוצי, של מקום למידה בלבד.

בית ספר איזורי יוצר נייגודים בין צרכי המשק לבין צרכי בית הספר, נייגודים שלא היו קיימים בבית ספר במשק. הוא מאפשר אמנם גמישות לימודית וחלוקה למגמות, אך אין בו גמישות ביחס למשקים השונים המרכיבים אותו. הפרדת הלימודים מהחברה תפרק את החברה בכל משק. החיוב של ביה"ס האיזורי הוא במפגש עם נוער. אולם זהו למעשה תפקידה של תנועת נוער שיוצרת מפגשים חברתיים, כי חשוב המפגש החברתי ולא הלימוד. וזהו אחד החסרונות של החטיבה, שאינה מרבה במפגשי נוער. הפגישה בבית הספר בעיר היא לימודית, ועל בסיס תחרותי, אין בה חינוך. החינוך מצוי בפגישה החברתית בתנועות הנוער.

איני שולל שיתוף חלקי באיזור בעניינים מסוימים המאפשרים זאת. ש.: נראה כאילו אתם שמים את הדגש על הליכוד החברתי, וזה על חשבון הלימודים, ואולי כאן מקור אי ניצול האפשרויות? קיל: קבעתי במפורש שהחלמיד אשם באי ניצול האפשרויות. המגבלות של בית ספרנו מקודן במספרם הקטן של מורים ותלמידים. שלמה: על כן הפתרון הוא בקיבוץ גדול עם מספר רב של תלמידים, שיפתור את הבעיות.

~~החברתית בתנועות הנוער.~~

ש. התרגז בשיעור פיזיקה. העיר לו המורה: "גם שלומדים על החום אין צורך להתרחק".

בהקריאה מאמר באנגלית, הסבירה הילדה את חשיבות השמש לכריאות. כשהחברה שאלו אותה מדוע היא מכניסה לכתה, בזמן שיכולים לשבת בשמש, השיבה: "זהו המלחמה התמידית בין הרוח לחומר".

י. דיבר כל שיעור מתמטיקה. חייך המורה ואמר: "אנחנו נסדר לך את השיחות כסדר גאומטרי יורד בלי גבול".

~~החברתית בתנועות הנוער.~~

ד"ר רייך נחן ששה תרגילים לשיעורי בית. מהאת התלמידים לא אחרה לבוא. הסביר המורה: "ששת ימים תעבוד, וכיום השביעי... תגיש את התרגיל".

חופי החובות

הבעיות בבית הספר הקיבוצי.

הבעיה, האם התלמיד מנצל או יכול לנצל את כל יכולתו בשיטת הלימוד המקובלת כאן, עלתה ודאי בהשוואה לבוגר ביה"ס תיכון בעיר. בעיה זו אינה מעסיקה כיום רק את תלמידי ביה"ס הקיבוצי. ידוע כי ישנם בוגרי שמיניות עירוניים, ובני מושב רבים רבים, אשר ברצותם להתקבל ללימודים באוניברסיטה או בטכניון, מסתבר להם לפתע, מה גדול הפער בין הידיעות שרכשו בביה"ס התיכון הודות לשיטת הבחינות המחייבת כל לומד לשנן אי אלה נוסחאות יסוד בעל"פ לבין מה שנדרש מהם כתלמידים ששוב אין הם לומדים מכיון ש"כך צריך" - וכך נחוצ", אלא מרצונם החופשי ואך זרק מרצונם החופשי. כאן מסתבר לפתע שגם שיטת השינון והלמידה בעל"פ אינה "מנצלת את כל יכולתו של התלמיד", וכפי שהם עצמם מתבטאים - "לא דרשו מאתנו די", הלימוד היה מכני, רק כדי לעמוד בבחינות"...

כמוכן נשאלות כמה שאלות: א. האם יש להסיק מכאן שאצלנו מנצל התלמיד את כל יכולתו? ב. האם ישנה בכלל שיטת לימוד אשר בה אפשר להביא אדם למצות את כל יכולתו האנטלסואלית?

לי נראה כי הדרך היחידה להביא אדם צעיר לידי אהבה ללימודים, ענין ורצון להעמיק בהם, היא לחנך אותו להכרת ערכם של הלימודים, ויצירת תוכנית לימודים, והגשמה בצורה כזו שתמסוך והענין כל אדם צעיר לומד. כמוכן אין כל חידוש בטענה זו, זוהי מטרתנו מראשית החינוך המשותף. ובה במידה שאנחנו נחקר אליה יותר כן תגדל יכולתו של כל תלמיד לנצל את כל יכולתו. דוקא בשיטת הלימודים הנהוגה אצלנו - יוחר מאשר בשיטות לימודים אחרות. אם נצליח להגיע למטרה הנ"ל שהצבנו לעצמנו ממילא, כך יש לקוות, תלך והעלם הבעיה השנייה - אם יש לחייב כל אחד בחינוך על יסודי? כיון שאם נצליח להביא מספר גדול של ילדים ללימודים מתוך רצון לדעת, ודאי שלא יהיה צורך לחייב לכך. אך אין להתעלם מכך שתמיד יהיו פה ישם ילדים אשר לא תהיה להם כל אפשרות, מסיבות שאינן תלויות בהם, להמשיך בלימודים עם כתתם-קבוצתם. לאלה יש לדאוג לפתרון אישי מיוחד המותאם לבעיות של כל אחד מהם. פתרון כזה שיבטיח אותו למלא תפקיד חיובי ורצוי בהמשך הלימו בקיבוץ, גם אם לא סיים יחד עם כולם ביה"ס תיכון רגיל.

החינוך, כמו כל בעיות היסוד בהיים, עבר ועובר שלבים שונים של התפתחות. ההשקפה על החינוך אינה דבר קבוע ועומד, והיא תלויה, כמוכן, בראש זדאשונת בתנאים הכלכליים והחברתיים של החברה אשר יוצרת לעצמה השקפה זו או אחרת. של החינוך. ודאי גם אנתנו איננו קופאים של שמרינו ומדי פעם מעלים רעיונות חדשים ומחשבות אחרות, כיצד לספר את תוכנית הלימודים, כיצד להתאימה לצרכינו המיוחדים, וכיצד ליטב זאת עם דרישות החייב הגם הן אינן קבועות ועומדות, אלא הולכות ומשתנות.

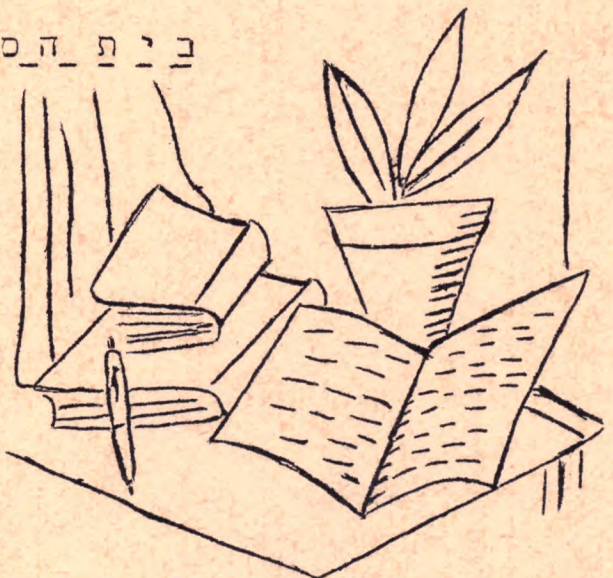
גם בעולם הרחב, וגם אצלנו, היתה תקופה לפני מספר שנים, אשר בה החלו לשים דגש חזק על מגמתיות, מקצועיות, ודיפרנציאציה מופרזת בשטחי הלימוד השונים. ו"הביסוס הרעיוני" למגמה זו היה כי האדם המודרני ממילא מוכרח לבחור לו שטח לימוד מסוים ומצומצם, אשר בו הוא מתמחה ולומדו במיוחד, לפי

(המשך)

מכירים בכך שאין אפשרות להתמחות במדע ובמחקר, מבלי שיהיה בסיס רחב ככל האפשר של השכלה כללית. נכון אמנם שאין לנו שואפים לגדל כאן מדעני מחקר, אך גם אנשי קיבוץ, מוטלים עליהם תפקידים רבים, חברתיים ותרבותיים הממלאים מקום לא פחות חשוב מן העבודה היומ-יומית. אין ספק שבלי חינוך רחב וכל צדדי לא נצליח ליצור איש קיבוץ ואיש מסק כפי שהיינו רוצים לראותו. אין זה אומר כמובן, שאין לפתח מספר מסויים ומוגבל של חוגים העוסקים בשטחים שונים עבור הכיחות הבוגרות, על-מנת לאפשר למתעניינים במיוחד בשטח מסויים להרחיב את ידיעותיהם בשטח זה. יתכן שביה"ס כללי, שאינו מחולק למגמות, לוקה מעט בשט-מיות. אך אל לנו לשכוח שמטרתנו היא בראש וראשונה להניח את הבסיס שעליו יוכל אחר-כך כל אדם להמשיך את לימודיו, ולבחור לעצמו את המעניין והקרוב לו ביותר.

רחל נהרי.

בית הספר בקיבוץ

לבחור בנושא לחבור: "בית ספר בקיבוץ", להוציא מסקנות או לסכם בנידון, יש בכך משום סיכון שבפזיזות. מאחר והעובדות שישנן עד היום בידינו, הן כולן בגדר נסיון בלבד, ואין אפשרות כבר כיום להצביע על שיטה זו או אחרת כעל השיטה הטובה והמתאימה לנו ביותר, והמ-סוגלת להביא את כל הנערים הלומדים לרמת השכלה רצויה.

אנסה על כן להעלות רק מחשבות והערות. כנקודת מוצא צריך ביה"ס שלנו לראות את הכשרתם להיות חברי קיבוץ, להקנות ערכים חברתיים ויסודות בכל שטחי הלימוד, בצורה כזו שתמיד תהיה הבחירה להשקפת העולם שלנו, ולצרכים של משק הגדל ומתפתח כל הזמן.

לשם פירוט הרי שתי נקודות לדוגמא: א. שתי-עשרה שנות לימוד חובה. ידוע לי שהוצאות החינוך בקיבוץ הן גבוהות מאד - אולם הוצאת הלמיד ממסגרת בית הספר שלנו, ומהמסגרת החינוכית של חברה הילדים - ללימוד מקצוע (המדובר בילדים המסוגלים ללמוד ולהמציא בחברה) פוגעת בשלמות החינוך של אותו בן. שלש השנזם האחרונות הן החשובות ביותר בכיסום השקפת העולם - הבנת צורות המשטר השונות, הכרת הולדות תנועות הפועלים בעולם ובארץ והבנת ערכו של הקיבוץ. כל מסגרת חינוכית אחרת אינה מסוגלת לענות על כך.

ב. בחינות הבגרות במסגרת בית הספר. לדוגמא - בחירת לימוד הציונות, דרך כתיבו של אחד העם בלבד. האם יש ביכולתנו לותר על הכרתם של הם, בורוכוב, ברנר ואחרים רק משום שאינם מופיעים בשאלות לבחינות הבגרות? נושא ההנ"ך - האם ידיעה לשמה יכולה לבוא במקום ניתוח מעמיק ויכולת לעמוד על המאורעות

(המשך)

להיות קפדניים מאד⁷ בחירת שיטות הלימוד והנושאים. פיצול הכתה לחוגים, בבית-ספר תיכון, הוא דבר שאין להמנע ממנו. אולם החכמה והמסגרת ההינוכית הייבנות ללוות את הבנים הלומדים ללא יוצא מן הכלל, עד גמר ביה"ס. לימודים אינדיבידואליים בקיבוץ - נגינה, ריקוד, ספורט, אמנות, כל אלה ערכים חשובים שאין לוותר עליהם. עלינו לשאף לרמת תרבות גבוהה, לחשפלה כללית רחבה, אך לדעת תמיד לכוון גם את הבולטים בשטחים אלה לתת את עזרתם לחברה, אם בנגינה משוחפת, או בארגון חוגים. ערכים אלה יכולים לצמוח אך ורק ע"י חינוך נכון והכוונה תמידית, ושמירה על מסגרת חינוכית-הברתית בתוך הקיבוץ.

עדה.

ספור הסיפה שמנפונית.

פי

הנ עינים

שננינו

ושוב אני שומעת מפי הסיפוח: שמנ-
פונית זוזי הצידה. סיפה שמנה
אומרת זוזי הצידה. שוב אני שומעת:
אוף מה קשים החיים.
וכך אני מספרת, שירדנו כל
הסיפוח לגינה של בית הספר, ואנחנו
שומעות את הגזר ואת העגבניה אומרים:
רק סיפת מים, אנחנו מתעלפים.
וכך נגמר הסיפור על שמנפונית.
זיוה (ד').

ויהי היום ועלינו לאידום, וכל
הזמן אנו שומעות את הרוח, אוף מה
קשים החיים. והרוח הביאה אותנו לענן
גדול וכבד ונכנסנו. היה צפוף מאד
וכל הזמן אומרים לי, שמנפונית אל תד-
חפי אותי, וכל הזמן שומעים את הרוח,
אוף מה קשים החיים. היא אמרה לענן:
אני כבר לא יכולה לסחוב אותך. אז אמר
הענן לסיפוח: אחן עכשו תצטרכו לרדת
ארצה.

הנחשו מי הגיע ראשון לאדמה. אני
כמובן. כי הסיפוח הכבדות תמיד מגי-
עות ראשונות. היה לי מזל, כמעט ונ-
פלתי על אף של מישהו, אבל נפלתי על
הכביש.

זיזוב יום אחד הסמס העלחה אותנו
לאידים ולשמים, ונאספנו בענן גדול,
ושוב אני שומעת: אוף מה קשים החיים.

שיר לגשם.

גשם בא	דיח צח מהפרחים
ברוך הבא.	מפיצים עוד בגנים.
אומרים האילנות	חבורת ילדים מתקרבת,
תודה רבה.	להקת צפרים מזמרת.
תודה רבה	גשם בא
אומרת האדמה.	ברוך הבא.

העונה היא העונה המתחמם בסנפים החקלאיים:
בגן הירק מכשירים את הקרקע לזריעה, את תבואות
החורף כבר זרעו, בפרדס עוד לא התחילו את הקטיפה
ההמונית הגדולה.

עמיתי עובד עצות ולא ידעתי לאן לפנות. אך
לשמחתי נזכרתי ב"עקף" אחד שבכל השנה אין לו
אף עונה מתח, ויום יום הוא פועל, יוצר ובונה,
והוא - גן הילדים.

ובכן הצטיידתי בנייר ועפרון ופניתי לגן.

עליזה המספלת קבלה את פני בחיוך רחב והכטיחה לי שהגן שלה הוא הנחמד
והמוכשר בין הגנים במשק. לפחות בחלק השני של ההודעה נאלצתי להודות, על
הקירות מצאתי ציורים ועבודות כל-כך יפות, וכולם יסכימו בודאי שציורו של
עמית, למשל, המראה עשבים בעלי ראשים הפוערים את פיותיהם, ושוחים בצמא את
הגשם - הוא ציור מקורי ומעניין מאד.

עד-כה היו בגן 11 ילדים, אך כעת הצטרפו אליהם 3 ילדים חדשים מאנגליה.
הם גילו כבר מהיום הראשון נכונות להתמזג בקבוצה ולהיות כמו כולם. מרדכי
הקטן הצטער מאד על שלא למד בארץ המולדת שירים עבריים, וכעת אינו יכול
לשיר עם כולם. לשמחתו הרבה הודיע לחבריו כי נזכר בסיר עברי אחד, ולהפתעת
כולם החל לשיר: כו-ול עוד ב-לכב...

הגן הוא קבוץ בזעיר אנפין - הסבירו לי ה-
ילדים. נערכים בו: כינוס הפועל, עם כל הטקסים
והמפקדים, תנוכיאדה ושאר אירועים חשובים, (לא
ירח עיון עדיין לא עשו). לפעמים הם באיחור ול-
רוב לא לפי סדר כרונולוגי.

לעומת הגן הזה, מנהל הגן השני סדר חיים
שונה לגמרי. אמיר - בעל המה החרוף שבגן -
סיפר לי כי בקבוצתו ישנם 19 ילדים. שניים מהם
- מלך ומלכה, וה-17 הנותרים - עבדים נרצעים.
בעלי הכתר שבגן הם שמאי ובתיה. שאלתי את הוד
מלכותה בתיה אם הם מרביצים לילדים הקטנים בגן.
- בטח - ענתה לי. הדבר נראה לה כה טבעי ומובן
שלא רחצתה כל צורך להסביר לי את הטעם שבכך, וה-
שתוממה לשמוע שבגן השני לא מרביצים.

הרבה קטנים אין בין שני הגנים, לעיתים הולכים ביחד לטייל. אולם רב
הזמן הפשי כל גן לנפשו לעשות ככל העולה על רוחו. אצלנו, הודעה לאל, לא
מציבים גבולות לסטח המסחקים, ונותנים לכל אחד לפעול כרצונו.

כתבתה הנורד.

ממכלול פעולות החסיכה בחופש חנוכה, נשלחו מאתנו בנים למירב הפעולות, ומתוכן הצלחנו לדלות מעט מזעיר מרשמיהם, פגישותיהם ולימודם.

המושכים במכחול ידם.

כידוע, נערך קורס ציור במשקנו. השתתפו בו 28 חברה. עבדנו בשתי קבוצות נפרדות: ציור כה-דרכת אריה דורון מנען, וגרפיקה בהדרכת מיכל אפרת.

היו אלה יומיים וחצי של עבודה אינטנסיבית. רב היום הוקדש לציור דוממים וגואש. בערכים רשמנו בפחם יחד עם החוג לגרפיקה. למעשה לא היה זה קורס לציור, כי אם השתלמות וחזרה על בסיס הקורס הקודם, שנערך באפק בחופש הגדול.

עד-כה נהוג היה לקיים קורס אחת לשנה, אשר כלל במידת האפשר את היסודות, אופן השימוש בצבעים, וכיסוס בצבודה עצמית. החל מהשנה, מקיימים קורס ממושך ומרוכז בחופש הגדול, וכהמשך לו נערכים בחופשי החגים הקצרים קורסים נוספים שלמעשה הינם השלמות בנות יומיים שלשה שמטרתם היא חזרה על החומר והקניית דברים נוספים תחת הדרכה.

אין ספק שכל הצטרפות של חברים חדשים בהשתלמיות אלו, גורמת להפרעה לא קטנה, היות וחברי הקורס באים להשתלב ולהתקדם ולא לחזור שוב על אותם דברים שנלמדו. אותם חברים חדשים, שחסרים להם היסודות, מעכבים את התקדמות הקבוצה, היות והם דורשים יתר תשומת לב מן המורה ובמקום לקדם את הכתה, המורה חייב להקדיש את מרבית זמנו לחברים החדשים. על כן רצוי שהקורס יהיה במסגרת קבועה של חברים, וכך יאסר התקדמות כללית ואחידה.

בקורס זה למדתי להכיר: את תורת הצבעים והרכבם, שיטת הצביעה בגואש, ציור דוממים, רשום תנועות בפחם ועוד. אם כי לא השתתפתי בקורס באפק, נתנו לי שלשה ימים אלה מושגים מועטים אודות הציור, וקבלתי את היסוד לעבודה עצמית בבית. שרה ו. (י').

לרוקדים היד,

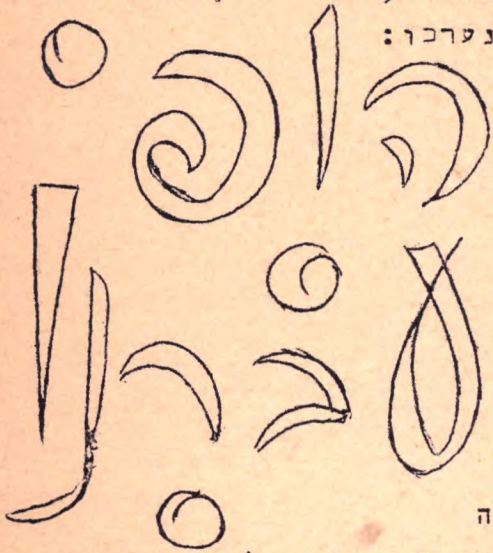

קורס הריקודים התקיים השנה בחנוכה בשדה-נחום, במשך ארבעה ימים. התנאים היו טובים ונוחים, אבל האירגון היה לקוי. מארגן הקורס מסעם החסיכה לאבא, וחסרו שני מורים, כך שזה היווה פגם גדול בקורס.

למדנו ריקודים חדשים וריקודים מוכרים בצורה הנכונה, כי התכרר שאנו טועים בריקודים הידועים לנו. בקורס השתתפו 75 חברה, והיתה אוירה נעימה וקרובה בין כל המשתתפים, המורים היו: מיצי - שלמדה כוראוגרפיה, איה לביא - לימדה ותקנה ריקודים, רבקה שטורמן - לימדה ריקודי עם ועמים לפי טיפ. בערב האחרון לימד שאוליק מגבע ריקודי רונדו וכל הקסור לאירגון ערב ריקודים. חזרנו הביתה מלאי חוויות, ועמוסי ריקודים, ונקוה

שכבה בינונית:

§ ועדת התרבות פעילה ביותר, ויש המשערים שהיא מנסה להגיע ל"תור הזהב" בשכבה הבינונית. היא מאפילה על פעילות יתר הועדות, שפעילותן מגיעה למרום השפל. במסגרת התרבותית של הכיתות הבינוניות נערכו:

§ בלי תופים ומצילתיים למדו החברה שירים חמים וטריים.

§ חכלי לידה קשים הולידו את מסיבת השיא העונה - מסיבת פלמ"ה. הצלחנו לחזור אל הווי הפלמ"ה לאורה של מנורת נפט, ולנוכח הצגות מאוירת החיים הפלמחניקים.

הא... היו זמנים...

§ הכל בכל מכל כל הכיל ערב משהקי החדר. החברה נחבלו במשחק החכילות שהיווה את מסמר הערב. זו הפסם הראשונה שנתגלתה התופעה המוזרה

של להיטות לאכילת חוטים. הגורם לכך היתה הסוכריה. ובכן, למה הגענו.

§ מסורת הערבים הכתתיים הזרה על עצמה בהצלחה בלתי רגילה. שתי הכיתות הגבוהות אחרו בנשף בערבי שירים וריקודים עליזים. הכתה הצעירה נהנתה ממשחק המחבואים הלילי, והגיע לשיא בשירה ערה בהשתתפות הירה.

§ עדיין לא מוכנת הסיבה מדוע אין מסתמסים מפעולות ועדת ספורט. אבל ממקורות רשמיים נמסר לנו, שפשוט, הפעילות המשמיטה לא התקיימה.

§ ועדת החברה אינה משנה אף במקצת ממסורתה, ועורכת שיחות חברה אחת להקופה בלתי מוגבלת וארוכה.

§ 13 מצוות "חדשות" השילה על עצמה כתה ז' בערב חגיגי.

שכבה נעורים:

§ ועדה חרבות הוסיפה הלק ניכר להשלמת האפס האבסולוטי שהחלה ביצירתו מהחלה הסנה.

§ ועדת עלון מנסה בכל כוחותיה שלא לעזור לוועדת התרבות כמצוה שקבעה לה, ולכן הוציאה עלון זה.

§ הקו המרכזי של ועדה מרכזת שונה. צורפו נואמים שכירים, חברי משק, למהלך דיוני שיחות החברה. ביניהם: זכריה שהעבירנו לבעיותיו של התפוז, וצבי קפלן שסיפר על המועצה האחרונה, והתרכז במיוחד על הגסם במקום.

§ כתה י"ב הגיעה לבגרות מכסימלית, השילה את עורה, ולבשה מחלפות חדשות. סוודרים, מעילים ונעלים מהאופנה החדשה נראו עוטרים את הכוגרים.

§ נגע הפטריות ושאר תעשיות המזון פשו בתוכנו - בצריפים.

אכלו סוכרזית לבריאות.

§ לימוד הקאפיטליזם הגיע כבר לשלבו האחרון - האימפריאליזם. כבישת

המושבות בעיגול מתבצעת ע"י הסכינאים המקצועיים.

§ כיתות י"א - י"א מנסים כעת לנשום את האויר הדחוס והמלוח של מדבר

יהודה. נקוה שלא ישברו.

